

«CARTES A KURT SCHWITTERS» ÉS UN PROJECTE INICIAT L'ANY 2005 QUE PREN LA FORMA D'UNA MENA D'EPISTOLARI VISUAL

Quim Domene i el collage intermitent

QUIM DOMENE

► **Espai ZERO1, Olot.** Carrer de l'Hospici, 8. **Del 3 de setembre al 20 de novembre.** De dimarts a diumenge de 10 a 13h. i de 17 a 20h.

EUDALD CAMPS

■ Hi ha un consens prou ampli a l'hora de considerar el collage com la innovació formal més revolucionària en la representació artística del passat segle XX: malgrat que la tècnica en ella mateixa era molt més antiga, el collage va ser incorporat al sistema de l'Art (amb majúscula, per no dir «Belles Arts») per Braque i Picasso com una solució al carreró sense sortida al qual havia arribat el cubisme analític, solució que va anar prenent cos i guanyant autonomia fins al punt que es va acabar convertint en una sòlida alternativa (diferent a l'abstracció) a aquell il·lusionisme perspectiu que havia dominat en la pintura occidental des dels inicis del Renaixement (i que té el seu origen remot en la *mimesis* platònica). Amb tot, la innovació formal va néixer a causa d'un canvi molt més profund relacionat amb la necessitat de recuperar

una realitat que no podia ser ajornada per més temps (quelcom similar va succeir amb el cinema: en contra del que se sol defensar, no es tracta d'una forma d'expressió artística que sorgeix com a conseqüència de la invenció, per part del germans Lumière, del cinematògraf, sinó que, ben al contrari, el cinematògraf es materialitza per poder donar forma a la mirada cinematogràfica que s'estava gestant, com a mínim, des dels pintors impressionistes. Ho explicava Jacques Aumont al seu esplèndid assaig *El ojo interminable*: «Lo que nos enseña la investigación de la pintura en el cine es [...] que éste no contiene a aquélla, sino que la escinde, la hace estallar y la radicaliza»).

El collage, per tant, va néixer com a innovació formal per tal de donar resposta a una necessitat conceptual de genealogia molt més complexa: la incorporació d'objectes tangibles –han assenyalat teòrics com Gregory L. Ulmer– o «no il·lusionistes», permetia una nova i original manera d'interrelació entre l'art i el món quotidià, una manera d'acostar l'art a la vida salvant, en aquest sentit, una escissió massa con-

notada, fins i tot, políticament. I no només l'art o la pintura: el cinema, la fotografia o l'escriptura mateixa s'han apuntat –sobretot a partir de la segona Guerra Mundial– a aquesta mena de bricolatge –com el va anomenar Lévi-Strauss– basat en el *collage/montage* realitzat a partir d'elements preexistents, visuals o textuals, que l'artista reordena amb l'objectiu d'activar mecanismes crítics que en la seva absència romandrien ocults o, pitjor encara, serien inexistents.

En tot cas, aquesta parrafada introductòria només pretén subratllar quelcom que, potser, és evident per a molts però que també pot passar desapercbut per a tants altres: que el collage no és simplement una tècnica o procediment formal sinó que suposa una actitud conceptual, un posicionament ideològic, una estratègia artística destinada a qüestionar categories obsoletes i, finalment, una proposta semiòtica alternativa que no necessita canviar els signes sinó només recontextualitzar-los bo i definint noves possibilitats relacionals. És en aquest punt quan podem començar a pensar les *Cartes a Kurt Schwitters* que, des de

Més de 200 cartes-collage

► Sobre uns cartons recuperats de l'arxiu d'una antiga fàbrica tèxtil, quim Domene ha realitzat nombrosos collages que contenen multitud de referències creuades a la història de l'art i a la política del present i del passat. Es tracta d'una aventura visual apassionant.

l'any 2005, Quim Domene (Olot, 1948) realitza de manera intermitent sobre cartons recuperats d'un vell arxiu fabril caigut en desús i sotmès a la patina pacient del pas del temps i a la desídia humana: es tracta d'un viatge imaginari a través de les filies i fòbies personals de l'artista emmarcades per filies i fòbies col·lectives; es tracta d'una picada d'ullet a la història de l'art sencera, però de manera molt especial als seus autors de capçalera; es tracta d'una impecable posada en escena visual de tot un imaginari de ressonàncies *warburgianes* que permet nombrosos nivells de lectura gràcies a la seva realitat concèntrica o, potser millor, acumulativa.

Ho explica Pilar Parcerisas al catàleg editat per a l'ocasió: «En aquest desplegament de més de dos-cents collages dirigits com a cartes a aquest protagonista de la utopia dadà, l'artista s'endinsa en un viatge [...] no exempt de malenconia, confrontat també a la realitat d'avui, que associa a les notícies dels diaris, a la balança desequilibrada del món des que ha deixat de fonamentar-se en la dialèctica i ha passat a una global homogeneïtzació.»

EUDALD CAMPS